

Asia: VN/18947/2022-SM-46

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

1.

Yleiset huomiot CER-direktiivin kansallisesta toteuttamistavasta, kuten esimerkiksi viranomaistoiminnan järjestämisestä ja valvontamallista

CER-sääntelyn ja ehdotetun lainsäädännön tarkoituksena on turvata yhteiskunnan toimintojen tai taloudellisen toiminnan kannalta välttämättömien keskeisten ja keskinäisriippuvaisten palvelujen tarjonta, tunnistaa näitä keskeisiä palveluita tuottavat kriittiset toimijat, säättää kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyyn liittyvistä velvoitteista, näiden velvoitteiden toteuttamisen valvonnasta ja tukea kriittisiä toimijoita näiden velvoitteiden täyttämiseksi. Lisäksi sääntelyllä pyritään harmonisoimaan lainsäädäntöä Euroopan unionin jäsenmaissa sisämarkkinoiden häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi.

Neste Oyj toteaa, että kokonaisuutena lakiesitys on erittäin tarpeellinen ja uuden yleislain säätäminen on perusteltua. Laki antaa perusteet ja ohjaa varautumista sekä vahvistaa yhteiskunnan keskeisten toimijoiden kriisinsietokykyä. On kuitenkin tärkeää, että lain myötä ei synnytetä päällekkäisiä rakenteita ja hyödynnetään maksimaalisesti jo olemassa olevat rakenteet ja prosessit, esimerkiksi Huoltovarmuuskeskuksen ohjauksessa toimiva huoltovarmuusorganisaatio. Yhteistyö- ja valvontamalli voitaisiinkin toteuttaa kokonaisuudessaan huoltovarmuusorganisaation puitteissa, välttämättä eri ministeriöiden ja viranomaisten väistämättä päällekkäistä ohjausta ja valvontaa..

Lakiesitys antaa runsaasti velvoitteita kriittisille toimijoille. Sen sijaan viranomaisille velvoittavia vaatimuksia ei juurikaan ole. Suurin puute on viranomaisten tuottama tuki kriittisille toimijoille, joihin lakiesityksen vaatimukset pääosin kohdistuvat. Viranomaiset tulee velvoittaa tukemaan kriittisiä yrityksiä sekä lain toimeenpanossa että häiriötilanteisiin ja poikkeamiin liittyvässä vasteessa ja tilannekuvan ylläpitämisessä. Lisäksi kriittisiksi määriteltävät toimijat tulisi kytkeä mukaan valtioneuvostotasoiseen tai vastaavaan tilannekuvaa ylläpitävään järjestelmään. Konkreettisimmin viranomaisten ja toimijoiden välinen epäsuhta ilmenee raportointivelvollisuudessa. Toimijan on raportoitava 24/72 tunnin kuluessa poikkeamista, mutta viranomaisilla ei ole vastaavaa vaadetta reagoida raportointiin ja käynnistää tukitoimenpiteitä.

2.

Soveltamisalaa koskevat huomiot, kuten esimerkiksi kriittisen toimijan määrittäminen ja kriteeristön kattavuus

Esityksessä on annettu kohtalaisen riittävät perusteet kriittisten toimijoiden määrittämiseksi. On kuitenkin huomioitavaa, että kriittisten toimijoiden skaala on hyvin laaja ja niiden joukossa on eri kokoisia ja eri toimialoilla olevia yrityksiä. Näin ollen yhtenäisten vaatimusten sekä valvonta- ja raportointimallin määrittäminen voi osoittautua käytännössä hankalaksi. Lain soveltamisessa on hyvä kuitenkin pyrkiä mahdollisimman yhtenäisiin, mutta silti riittävästi kriittisten toimijoiden tarpeet huomioiviin toimintamalleihin.

Esityksessä todetaan, että yksityinen tai julkinen yhteisö taikka sen toiminnallinen osa voidaan määrittää kriittiseksi toimijaksi. Neste Oyj tulkitsee tämän siten, että yrityksen toiminnasta voidaan CER-lain vaatimukseen liittyen rajata pois sellaiset toiminnot, jotka eivät liity Suomen kansalliseen turvallisuuteen tai huoltovarmuuteen. Kyseistä määrittelyä voisi joka tapauksessa hieman tarkentaa, koska lain piiriin tulee todennäköisesti kuulumaan yrityksiä, joilla on toimintaa muualla, kuin Suomessa tai EU:n alueella.

3.

Vaikutustenarviointia koskevat huomiot, kuten esimerkiksi yhteiskunnalliset vaikutukset, taloudelliset vaikutukset yrityksille, hallinnollinen taakka ja muut kustannukset sekä vaikutukset yritysten toimintaan

Esityksessä vaikutustenarviointi painottuu valtionhallintoon ja viranomaisiin. Elinkeinoelämän vaikutusarviointi on puutteellinen, eikä se tuota kattavaa tilannekuvaa esityksen vaikutuksista. Näin ollen se ei tue riittävästi elinkeinoelämän toimijoiden mahdollisuuksia vaikutusten ennakointiin. Esimerkiksi varautumistoimenpiteiden kustannusvaikutukset ja niiden mahdollinen korvaaminen tulisi selvittää tarkemmin.

Direktiivin lainsäädäntöhankkeen perusteissa todetaan, että esityksen veloitteet sekä jäsenvaltioille että kriittisille toimijoille on tärkeää suunnitella siten, etteivät veloitteet lisää tarpeettomasti hallinnollista taakkaa tai kustannuksia. Nykyisessä esityksessä jää melko epäselväksi, miten edellä mainittu tavoite varmistetaan. Lisäksi lain toteuttamisessa on huomioitava mahdolliset kilpailukykyvääristymät ja pyrittävä säilyttämään neutraali vaikutus toimijoiden väliseen kilpailuun.

Laissa olisi myös hyvä tuoda esiin, mitä lisäarvoa laki tuottaa kriittisiksi määritetyille toimijoille. Onnistunut siirtyminen nykyisestä pitkälti vapaaehtoisuuteen perustuvasta mallista osin velvoittavaan malliin, on syytä perustella yritysten kannalta hyödyttävien näkökulmien kautta, jotta lain tavoitteena oleva toimintamalli kehittyy oikeaan suuntaan ja hyvässä yhteistyössä.

4.

Valvontaa koskevat huomiot

Esityksen mukaan valvovia viranomaisia olisivat toimialoilla voimassa olevan sektorilainsäädännön mukaisesti määräytyvät valvojat. Valvovia viranomaisia olisivat Energiavirasto, Etelä-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus, Liikenne- ja viestintävirasto, Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskus (Fimea), Ruokavirasto, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto ja aluehallintovirastot. Neste korostaa yhdenmukaisen valvontamallin tarvetta moninaisten valvovien viranomaisten käyttöön. Yritysten näkökulmasta valvontamallin tulee olla mahdollisimman yksinkertainen, joka ei kuormita hallinnollisesti liikaa. Valvontamallissa olisi syytä hyödyntää mahdollisimman paljon jo olemassa olevia rakenteita ja prosesseja, erityisesti huoltovarmuusorganisaatiota.

Neste toteaa, että tunnistettujen kyber- ja infrastruktuuri-toimijoiden (NIS2 ja CER) välistä yhteydenpitoa ja ilmoituksia varten olisi hyvä luoda yhteinen ilmoituskanava/portaali hallinnollisen rasiituksen minimoimiseksi. Muutenkin viranomaisille tehtävien ilmoitusten päällekkäisyyttä on vältettävä. Tällä hetkellä useat eri viranomaiset pyytävät samansisältöistä tietoa.

5.

Laiminlyöntimaksua koskevat huomiot

Ei huomioita.

6.

Miten arvioitte turvallisuusvelvoitelaia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

Yleisesti turvallisuusvelvoitelain uudistaminen on tarkoituksenmukaista. Turvallisuusvelvoitelakia koskevan esityksen vaikutuksia on vaikea arvioida täsmällisesti ja vaikutukset voivat olla kahteen suuntaan joko työtä lisäten tai vähentäen, riippuen turvallisuusvelvoitelaisten perusteena olevan tehtävälisan kattavuudesta.

7.

Miten arvioitte satamien turvallisuusvelvoitelaia koskevan esityksen tarpeellisuutta ja muotoilua? Millaisia toiminnallisia ja taloudellisia vaikutuksia esityksellä olisi? Millaisia turvallisuusvaikutuksia esityksellä olisi?

Satamien turvallisuusvelvoitelaia koskevan esityksen vaikutukset kohdistuisivat mahdollisesti selvitysten määrän kasvuun sekä siihen, että selvitykset tulisi uusia aina viiden vuoden välein (poikkeaa nykyisestä ohjeistuksesta). Tämä todennäköisesti kasvattaa selvityksiin liittyviä kustannuksia sekä lisää hallinnollista taakkaa. Muutosten yhteydessä tulisi lisäksi luoda seurantajärjestelmä varmistamaan, että selvitykset uusitaan ajoissa.

8.

CER-yleislain 28 §:ään liittyen, miten arvioitte säännöshdotuksia, jotka koskevat muiden EU-jäsenvaltioiden rikosrekisteritietojen käyttämistä kriittisen toimijan työntekijästä tehtävässä turvallisuusvelvoitelakissa (1. lakiesityksen 28§ sekä 3. ja 4. lakiesitys)?

Nykyinen oletus on, että esim. ulkomaasidonnaisuuksissa tai muissa Supon harkitsemissa tapauksissa Supo kysyy tietoa toisen maan viranomaisilta. Nähdäksemme pykälä koskisi vain hyvin pientä osaa toimijoista, joten todennäköisesti muutoksella ei olisi merkittävää käytännön vaikutusta. Yleisesti on hyvä lisätä Euroopan sisäistä viranomaisten välistä yhteistyötä.

9.

Muut huomiot

Fyysisen turvallisuuden vaatimukset

Fyysisen turvallisuuden vaatimukset on lainsäädännössä jätetty hyvin väljiksi. Kun verrataan CER:n kansallista lainsäädäntöä muuhun kriittistä infrastruktuuria säätelevään lainsäädäntöön, on veloitteiden tarkkuudessa nähtävissä selvä ero. Neste suosittelee, että CER-lain fyysisen turvallisuuden vaatimukseen otettaisiin mallia Ydinenergialain (990/1987) 7§:stä. Suora vaatimusten yhtenäistäminen ei ole tarpeellista, mutta tällä hetkellä lakiesityksestä puuttuu riittävä tuki kriittisen infrastruktuurin fyysisen turvallisuuden konkreettiseen vahvistamiseen lainsäädännön tai viranomaismääräysten puitteissa.

Lainsäädännön muutostarpeista puuttuvat myös fyysistä turvallisuutta säätelevän lainsäädännön (esim. yksityisen turvallisuusalan lainsäädäntö) muutokset.

Fyysisen turvallisuuden vaatimuksissa on määritelty, että kaikki kansallisen lainsäädännön pykälässä 8 mainitut vaatimukset tulee olla dokumentoitu ja jaettavissa valvovalle viranomaiselle. Kriittisille toimijoille ei ole annettu lain myötä mahdollisuutta tietosuojaluokan määrittämiseen. Viranomaisten tulisi määrittää miten ja millä suojaustasolla dokumentin vaatimuksia valvotaan.

Neste odottaa, että lainsäädännön lisäksi valvova viranomainen tulee tuottamaan tarkemmat ohjeistukset kriittisen infrastruktuurin toimijoille, joiden mukaan fyysisen turvallisuuden vaatimukset, niin viranomaisia kuin myös toimijoita kohtaan, tullaan yhtenäistämään kansallisella tasolla.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Ohlström Mikael

Neste Oyj